

Több optimizmust a médiába!

Volt egy kegyelmi időszak, amikor dübörgött a gazdaság, béke volt, és a nagyobb környezetvédő civil szervezetek megengedhették maguknak, hogy félállásban hivatásos újságíróként foglalkoztassanak. Megkérdeztem az egyiktől, miért mindig az események, a hírek negatív oldaláról ír csak? Meglepődött a kérdésem. – Nem értelek, hiszen ez a sajtó feladata! „,

Mostanában, amikor a COVID, a hőség és szárazság, a háború, az elképesztő infláció és kísérőjelenségei megállás nélkül folynak a médiából, az az érzésem, hogy ezt a negatív hozzáállást talán az újságíróiskolában verik be a fejekbe. Nem tudok belehallgatni az – ideológiai ill. politikai hozzáállásukban eltérő – rádióadókban felolvasott hírekbe, hogy ne ismételnék, variálnák mantra-szerűen a hőség, a járványok, a háború, az infláció negatív hatásait. (Ezt csak az ún. társadalmi célú hirdetés és a versenysport hírei szakítják meg igen sokszor – minden adóban.)

Mi ennek az értelme? Mindenki bőrén érzi a mostani nehéz időszakot. Ráadásul szinte semmilyen ráhatásunk sincs – mint a föld lakóinak (globális felmelegedés) vagy mint egy kis ország állampolgárainak – a történésekre. (Sajnos a magyarok a véleménynyilvánításban különösen bátortalanok, passzívak. Ritkán vonulnak ki az utcára az igazuk, az alapvető érdekeik védelmében. Nem hisznek abban, hogy lenne, aki meghallgatná, és orvosolni próbálná a nagy befolyással bíró lobbik – kisemberre nézve előnytelen – gyakorlatát.)

Szeretném még megérni, hogy nem mindig a háborúk, a – gyakran távoli földrészeken bekövetkezett – katasztrófák, balesetek, a begyűrűző, kényszerűen és tehetetlenül átélni kénytelen gazdasági és politikai válságok elemezgetése uralják a sajtót, hanem több lenne a jó példa, a tanács, a kiutak bemutatása, a megelőző figyelmeztetés, amit a hétköznapi emberek a bajok enyhítésére tehetnek.

Egy amerikai egészségügyi honlapon ismertették nemrég egy 26 éven át tartó – idősebb nők körében végzett – vizsgálat eredményeit. Az USA-ban a nők várható élethossza 81 év, de az optimista és egészségtudatos, az életmódjukra odafigyelő nők a 90 év feletti kort is megérik. <https://www.nhlbi.nih.gov/news/2022/optimism-may-add-few-extra-years-ones-life>

Nem gondolom persze, hogy minden esetben kerülni kell a negatív – pontosabban a figyelmeztető, cselekvésre ösztönző – híreket. A helyes magatartással, gondossággal megelőzhető vagy legalább is mérsékelhető veszélyekre igenis – ismételten – fel kell hívni a figyelmet, bízva abban, hogy ilyen módon csökkenthetők a másoknak és magunknak okozott károk.

Rengeteg olyan, odafigyeléssel, helyes magatartással, gondossággal elkerülhető probléma van, amikkel a sajtó szinte soha nem foglalkozik. Még jó, ha valamilyen támogatással a téma legalább hirdetés formájában megjelenik. A millenniumi

földalattin mostanában kiragasztott kicsiny plakátok között láttam egyet, amely az építőiparban dolgozók figyelmét hívja fel a védőeszközök használatára. Sohasem felejttem el, hogy egy megyei kivitelező nagyvállalatnál dolgozva (a hetvenes években), építésvezető kollégáim a munkahelyi balesetektől féltek mindennél jobban. Valóban, minden évben történt egy halálos vagy legalább is igen súlyos, gondatlanságból elkövetett baleset. Sajnos a helyzet mára nem javult érdemben. Sőt, a sok kicsi, alkalmi vállalkozás és a vendégmunkások számának növekedése, tovább növelte a balesetek veszélyét. Miért ne válhatna sikké, divattá a védőeszközök használata? Többet kellene erről is beszélni.

De ide sorolnám a kulturált magatartás alapvetéseit, például a szemételés, a csikk szétdobálás, a várakozó gépkocsik többlet-levegőszennyezést okozó motorjáratásának elhagyását, vagy a rendszeres testedzést, illetve a súlyfelesleg leadását – minden korosztályban. Azért is választottam ezeket a példákat, mert a folyamatos javulás hamarosan visszatükröződne a környezetünkben is. (Sajnos jelenleg inkább az ellenkezője tűnik szembe.)

Jó lenne, ha a sajtó munkatársai, nem elsősorban a rossz híreket zúdítanák ránk, hanem egy-egy probléma felvetésekor bemutatnák a kül- és belföldi tapasztalataik révén szerzett, követésre érdemes gyakorlatokat is.

Megáll-e a Balatonpart beépítése?

Tavaink partjainak beépítése, túlzó beruházások tömkelege kelt évek (évtizedek) óta felháborodást és elkeseredést azokban, akik tisztában vannak ezek negatív következményeivel – a vitorlázók, a közelben élők, a sok éve, rendszeresen ott nyaralók, a környezetükért aggódók, a szakemberek. Hasonló problémákról hallunk nemcsak a Balatonról, de a Tatai tó vagy a Fertő tó kapcsán is, hogy csak néhány frissebb beruházási tervet említsek. Legutóbb a borászok panaszáról olvastam.

https://www.agrarszektor.hu/noveny/20220819/szint-vallott-a-balatoni-borasz-lerantotta-a-leplet-a-magyar-szolorol-40265?utm_source=agrarszektor&utm_medium=email&utm_campaign=hirlevel

Idézek a cikkből: „*A Balatontól olyasmit várnak, amire nem feltétlenül alkalmas – mondta Jásdi István, a Jásdi Pincészet borászgazdája, aki 25 éve dolgozik a szakmában.*

A csopaki szakember ezzel arra utalt, hogy a magyar tenger egyszerűen nem tudja a sokmillió ember igényeit kielégíteni, még úgy sem, hogy évről évre egyre több szállodát, házakat és egyéb épületeket építenek. Ez pedig nemcsak az élővilágra, de a szőlőültetvényekre, ezáltal a borászatokra is rossz hatással van, mivel a termőterület is csökken. Jásdi István, mint mondta, lényegesen kisebb területen szüretelnek, mint néhány évtizeddel ezelőtt. Kiskapuk pedig mindig is léteznek és létezni fognak, így sok mindent megkerülve, megszerezhetőek az építési engedélyek.”

Mégsem teljesen reménytelen a helyzet. Az Építő Élet (építőipari havilap 2022. augusztus, Új Média Kft. Nagykanizsa) legfrissebb számában egy biztató cikk jelent meg az Alkotmánybíróság döntéséről (16/2022 AB határozat). A cikk írója szerint eddig szinte bármit építhettek a Balaton partjára. Volt ugyan egy „Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény”, amely kimondta, hogy a partvonalától számított 30 méteres sávon belül nem lehet épületet felhúzni. Ezt azonban 2019-ben egyedi mentességekkel egészítették ki (kormány-, miniszteri vagy helyi rendelettel), azaz különböző szintű, egyedi döntésekkel a tilalom feloldható.

Ez a „ha akarom vemhes, ha nem, akkor nem az” jellegű, bizonytalan szabályozás azonban már sok volt az Alkotmánybíróságnak. Törölték az eredeti szabályozást felülíró felhatalmazásokat az akár komoly természetkárosításokkal is járó beépítések lehetővé tételéről. Az AB döntését követően a törvény egyértelműen úgy rendelkezik, hogy a 30 méteres parti sávban épület nem helyezhető el. Kivétel a medencés kikötő és a hozzá hasonló építmények. Az AB a 2019-ben hozott jogszabályi részek megsemmisítését elsősorban természetvédelmi érvekkel indokolta. A védelem azonban nem visszamenőleges hatályú, csak a mostantól induló, új ügyekre vonatkozik. (Nagy Csaba: „Kormányrendelet sem engedheti meg a Balaton vízparti beépítését” c. cikke nyomán.)

Keltsük fel az ifjúság érdeklődését a tanulás iránt

Két olyan, sokak által „elvarázsoltnak” tekintett ismerősöm van, akik 30 fölött, másirányú diplomával a zsebükben, elhatározták, hogy tanári diplomát szereznek. Történik mindez akkor, amikor a pedagógusok anyagi és erkölcsi megbecsülése hosszú ideje mélyponton van. <https://szemlelek.net/becsuljuk-meg-vegre-a-nemzet-napszamosait/>

A megbecsülés hiánya nemcsak az egyre növekvő pedagógushiányban tükröződik, hanem az iskolák feszült légkörében is. Ritka az az intézmény, ahol a vezetők, a tanárkollégák és a szülők egymással együttműködnek, baráti és tiszteletteljes kapcsolatot alakítanak ki.

Egy fővárosi elit iskolában vizuális kultúrát, rajzot és technikát tanító tanár mesélte, hogy a szülők közül sokan – aggodalmukban – még azt a heti 2-3, kreativitásra nevelő órát is felcseréltetnék több matematikára. Pedig ezek az alkotást, a művészetet közelebb hozó órák nemcsak kikapcsolódást jelentenek a sok dolgozat, felelés, tudás-számonkérés órái között, hanem például nagyobb önbizalmat adnak, és ezáltal az iskolába járást is jobban megszerettetik az addig elismerést nélkülöző diákokkal. Kutatások szerint, fiatal korban, a kreatív foglalkozások a matematikai és egyéb gondolkodás fejlesztésére is serkentően hatnak.

Az igazi kihívást azonban a hátrányosabb helyzetű, vidéki iskolákban tanítás jelenti a szakmájukat (és a gyerekeket) szerető, igyekvő pedagógusoknak. Egy, a fővárosból Pest megye szélére kiköltözött ismerős így jellemezte a helyi iskolába járó tanítványait:

„A gyerekek lelkesítését nem tudom, hogy lehet megoldani. Ők nagyrészt úgy élnek, hogy minden van, minden jár, és nem kell érte semmit tenni. Pl. az egyik kedvencem szülei 100 ezerrel lógnak a menzán, de a gyerek időnként hatalmas mennyiségű cukorkával jön a suliba, amit osztogat, mint egy cukrosbácsi. Állítólag ő mutatta végig a fél iskolának az elfbar nevű csodát (megj. elektromos cigaretta). Otthon kaméleonjai vannak, de a családnak háza sincs. (Megj. pár éve a tanár, kiköltözéskor, vett magának egy kisebb házat, kerttel párszázezer forintért.) Másik gyerek azt mesélte, hogy csak úgy kiálltak a szomszéd falu ifjaival, és 300 e Ft értékben fogadtak egymás ellen. Lehet, hogy hazudik, nem tudom, de tényleg más világ.

Mostanában igyekszem azon gondolkozni, hogy tudom átalakítani, feldobni az órákat. Kevés dolog érdekli őket. Eddig csak a szalonképtelen testi folyamatok és a szaporodás témaköre volt, amire azt mondanám, hogy úgy általában érdekli őket, de ezekre meg nem tudok mindent felfűzni.

Tankönyveket idénre nem rendeltem (csak néhányat, azoknak, akik talán hajlandóak lesznek beleolvasni). Kíváncsi vagyok mi sül ki belőle, mert lehet nagyon jó is, de az se kizárt, hogy rosszabb lesz, mint könyvvel. De ennek kicsi az esélye... A többség nem használja semmire, még csak nem is gyűri, firkálja.”

Még rosszabb híreket hallok egy, a keleti határszélen lakó körzeti orvostól. Számos huszonéves, többgyerekes páciense is van, akik legfeljebb 5 osztályt végeztek el 16 éves korukra. Nem vagyok jártas az iskolák eredményességével szemben támasztott elvárásokban, de kíváncsi lennék, nincs-e ebben maguknak az iskoláknak is felelőssége? Elképzelhető, hogy azok a tanulók, akiknek a szülei képzetlenek és hosszú ideje munkanélküliek, nem hoznak otthonról motivációt a tanuláshoz. Vannak azonban olyan megoldások, amelyek az otthoni rossz minták ellenére, motiválni tudják a tanulókat.

Franciaországban például 12 osztályos oktatási centrumok az iskolák – színpaddal, úszómedencével, műhelyekkel, laborokkal és mindenféle egyéb földi jókkal. Oda szállítják naponta a gyerekeket nemcsak az egész kicsiny településekről, de a valamivel nagyobbakról is, mert így tudnak az adott körzetben, megfelelő számú és színvonalú tanszemélyzetet biztosítani.

Egy ismerősöm mesélt egyszer egy Tiszabábolnára tervezett (meg nem valósított), bentlakásos általános iskola- és sporttáborról, ahol a tanulók heti 5 napot tölthettek volna tanulással, zenéléssel, sportolással. A koncepció az volt, hogy azok a gyerekek is erős motivációt, elismerést, önbecsülést tudjanak szerezni, akik otthonról kevés jó példát kapnak. Ráadásul nem erősek az elméleti tantárgyakból, de ügyesek, zenei érzékük, rajzkészségük van, és ezek által érezhetik egyenrangúnak magukat a kialakuló közösségekben.

A környező országokban hosszabb-rövidebb ideig élt ismerőseim gyakran szólnak elismeréssel az ott tapasztalt kulturáltságról – a körülöttük levő környezet és az emberi viselkedés színvonaláról. Foglalkozzunk idehaza többet a kérdéssel. Első lépésben osszuk meg nyilvánosan (sajtóban, konferenciákon, képzéseken) a jó példákat és a hiányosságokat is. Adjuk meg az esélyt mindenkinek a felzárkózáshoz!

*

E honlapon megjelent nemrég egy rövid összefoglaló a Globális túllövés napjáról (2022-ben július 28.). Az emberiség erőforrás túlhasználata a biodiverzitás csökkenéséhez, éghajlatváltozáshoz és – egyebek mellett – élelmiszer- és energiakrízisekhez vezet.

Úgy tűnik, hogy az erőforrások pazarlására kimeríthetetlenül sok példával találkozhatunk a mindennapokban. Ezekre majd visszatérünk abban a reményben, hogy összefogással fékezhető az emberiség rohanása a szakadék felé.

Bp, 2022. aug. 22.

Beliczay Erzsébet